

Jornades d'Estudi del Moble

Aquesta és una de les fitxes de catalogació que es treballen a les Jornades d'Estudi del Moble que se celebren cada mes a l'Associació.

Data: 8 abril del 2008.

Autora de la fitxa: Àngels Creus Tuèbols.

Nom genèric: Civil. Domèstic.

Nom de l'objecte: Cadira de braços.

Conjunt: Parella.

Estil: Modernista.

Datació: Segle XX, 1905-1910.

Datat: No.

Lloc de construcció: Catalunya.

Barcelona.

Autor/s - signat: Atribuïble a Joan Busquets Jané.

Qualitat: Bona.

Mides totals: 90 x 61 x 55 cm.

Materials: Fusta de teca (*Tectona grandis*) com a fusta principal. Sicòmor (*Acer pseudoplatanus*) i altres fustes per a la marqueteria. Molles, crin, goma escuma, cingles i roba per a l'entapissat.

Sistema de construcció: Estructura formada per muntants i travessers emmetxats a caixa i espiga. Els muntants del respallter es prolonguen per configurar-ne les potes de darrere. Els muntants frontals configuren les potes davanteres i el suport dels braços. Braços emmetxats als muntants de darrere i al suport dels braços. Cintura formada per travessers emmetxats als quatre muntants.

Tècniques decoratives: Marqueteria. Entapissat.

Elements representats: Roses, fulles i branques a la marqueteria. Estampat naturalista a la roba.

Inscripcions i marques: En un muntant, a sota el seient, 1986.

Descripció: Cadira de braços de línies rectes amb pala central amb marqueteria. Respatllter d'estructura rectangular, lleugerament inclinat cap enrere. Un travesser superior, de secció rectangular, uneix els dos muntants amb un altre d'inferior i més estret situat abans d'arribar a l'alçada del seient. Aquests dos travessers entren una pala, decorada amb marqueteria de roses, fulles i branques, flaquejada per dos llistons estrets de secció quadrada. Les potes de darrere, que es prolonguen mitjançant els muntants, presenten una lleugera inclinació cap a fora amb una corba subtil. Els braços, de secció rectangular, s'afinen en forma cap al muntant de darrere i s'uneixen al muntant davanter per configurar unes potes rec-

tes decreixents que acaben amb una petita forma un xic volada que fa de peu. El seient està entapissat amb molles i presenta una cintura formada per quatre travessers plans. Un travesser frontal superior subjecta les potes de davant i fa de xambrana.

Estat de conservació: Bo.

Restauracions: Anteriorment es va entapissar la pala del respallter. Restauració en procés.

Estudi: Presenta la peça el propietari, per esbrinar el sentit del número 1986 que figura a sota del seient, en el muntant dret, i per saber si és atribuïble a Joan Busquets Jané. Ens explica que el seu pare, als anys 1945-1950, va treballar en un taller de fusteria que habitualment feia feines per a Busquets, Can Regada, situat als Jardinetes de Gràcia de Barcelona. La parella de cadires de braços ja feia anys que estava penjada del sostre de la fusteria quan va faltar el seu pare. Llavors un soci, l'any 58 o 59, les va lliurar a la seva mare com a record. Fa temps, les va restaurar un tapisser amb la brillant idea, i molt malt criteri, d'entapissar la part de la pala del respallter que duu la marqueteria, amb què va quedar oculta fins ara, quan s'estan tornant a restaurar (s'aprecien els forats abundants de les grapes). Igualment, el genial tapisser va decidir aplicar, perquè li quedessin ben maques, una capa gruixuda d'un equivocat vernís de poliuretà.

Joan Busquets i Jané (1874-1949), juntament amb Gaspar Homar, van ser els arte-

sans per excel·lència de l'ebenisteria catalana del moment. Uns grans moblistes que van treballar sota les ordres de grans arquitectes, com Gaudí o Domènech i Montaner, amb qui col·laboraven sovint. Ebenistes que, a més, estaven al dia de les novetats i les tendències d'artistes internacionals, de la talla de Majorelle, Hoffmann, Van de Velde o Guimard. Amb les seves creacions selectes van aconseguir anar més enllà d'una tècnica constructiva acurada i precisa, i així van obtenir, a més de la d'artesans, la categoria de grans artistes.

El 1895, Busquets va fer les seves primeres obres per a l'arquitecte Gaudí, i el 1925, a l'Exposició d'Arts Decoratives de París, que va popularitzar l'Art Déco, va obtenir un diploma d'honor per un menjador. La seva, com la d'altres moblistes coetanis, és una obra que gradualment evoluciona del modernisme floral al modernisme geomètric. Les línies rectes de la cadira de braços que estudiem també ens indiquen aquest procés de simplificació de formes i geometria que l'apropa al modernisme vienès.

En el catàleg de l'exposició del 1994 *Moble Català*, a la pàgina 331, assenyalem una cadira de Busquets datada el 1908, igualment de perfils rectes, amb un disseny de pala similar i una mateixa inclinació de les potes de darrere.

Teresa-M Sala, en el seu llibre *La casa Busquets. Una història del moble i la decoració del modernisme al déco a Barcelona*, ensenya una fotografia on es veu la cadira del despatx de Joan Busquets, datada el 1902, amb un acabament de pota, o peu, molt semblant al que estem analitzant. Una forma de peu un xic volada, o com de plegament, que, com mostrem al llibre *Modernisme*, de l'editorial Taschen, va ser un model que sovint també van aplicar a les seves cadires diferents dissenyadors d'altres indrets d'Europa. Com, per exemple, Otto Wagner, a Viena, que el 1906 va dissenyar una cadira de fusta de faig que duia unes sàbatilles d'alumini que n'adoptaven la forma, o Henry van de Velde, que sovint la incloïa en el seu repertori, o com les cadires que van sortir de la fusteria de Louis Sparre de Hèlsinki, etc.

Pel que fa al disseny del dibuix de la mar-

Detall de la marqueteria del respallter.

[Fitxa 10]

queteria, presenta l'element de la rosa, que es va posar tant de moda entre els anys 1904 i 1908, influenciat pel moviment secessionista vienès, format el 1897 per un grup d'artistes que presidia Gustav Klimt. Com també pel Grup dels Quatre de Glasgow, amb Mackintosh al capdavant.

On la seva dona, l'artista Margaret McDonald, també va crear dissenys elegants amb la rosa blanca com a protagonista. La rosa, juntament amb aquestes branques tan estilitzades, són components repetitius de l'obra de Busquets, com també el joc del clarobscur, que ressalta la combinació de les diferents fustes escollides per fer aquesta marqueteria.

D'altra banda, crea discussió la fusta principal feta servir per construir la cadira de braços. El vel de l'antic vernís que encara la impregna emmascara l'aspecte de la fusta i no ens deixa veure clar el color ni el dibuix que forma la veta. Fem un tall transversal a la fusta d'una de les potes, però l'acumulació de brutícia igualment ens ho impedeix. Posteriorment a la sessió d'estudi, Antonio Esquembrí, restaurador, que havia recollit les mostres per analitzar l'estructura anatòmica, confirma per microfotografia que es tracta de fusta de Teca (*Tectona grandis*).

Quant a les fustes que formen el dibuix de la marqueteria, ens trobem amb el mateix cas, el vernís desvirtua l'aspecte, solament reconeixem el sícomor i una arrel, la resta queda per identificar.

A l'hora de valorar la feina de l'entapissat, hem de dir que, tot i que el tapisser, quan va dur a terme la restauració de la cadira, no va estar ni gaire ni gents afortunat, cal reconèixer que l'encoixinat del seient de molles està ben fet. Queda evident, per tant, com tantes altres vegades, que el fet de ser un bon tapisser no implica ser un bon restau-

rador. Cada professional s'ha de dedicar a la seva feina i fugir del tan excessius intrusisme que, malauradament, té com a constant la professió de restaurador.

En consultar Teresa-M Sala, ens comenta que la marqueteria emprada en aquesta cadira bé podria ser de Busquets, ja que hi ha altres mobles de dormitori o de menjador que igualment la duen. Com que les marqueteries es feien al taller de Segarra i els dibuixos es troben de vegades en mobles de Ribas, dels Esteva o d'Homar, no se'n pot assegurar amb certesa l'autoria. La fusta de teca no és gaire freqüent, tot i que tractant-se del 1906 també podria ser. I pel que fa a la numeració, diu que és estranya, ja que no coincideix amb cap sèrie que conegui, però que de totes maneres, després de les consideracions anteriors, creu que es pot apuntar com a atribuïble al taller de Busquets.

Joan Busquets i Jané va ser cap de taller fins l'any 1949, quan va ser atropellat per un tramvia, però la Casa Busquets va continuar

oberta fins que Joan Busquets i Guindulain la va tancar el 1956.

Concloem dient que és molt difícil atribuir aquestes cadires de braços a un moblista concret, perquè en aquell moment tots es copiaven una mica els models i els estils, i que la numeració de la cadira tampoc no correspon a res esbrinat que l'identifiqui amb Busquets. Alguns models anaven signats, però no sempre es feia. Creiem que les tècniques constructives denoten un treball acurat, que la fusta de teca, per temps, entra dins les possibilitats, que el detall de l'acabament de la pota és una constant en els seus treballs i que el disseny del dibuix de la marqueteria, un model de rosa i branques estilitzades, que entenem com a molt proper a Busquets.

Tots ells són elements suficients per pensar que bé podria ser una parella de cadira de braços de les que es feien a Can Regada per a Busquets.

Localitzacions anteriors: Taller Can Regada, dels Jardinetes de Gràcia de Barcelona.

Localització actual: Barcelona. Col·lecció particular. ■

BIBLIOGRAFIA

- SALA, Teresa-M. *La Casa Busquets. Una història del moble i la decoració del modernisme al déco a Barcelona*. Klaus-Jürgen Sembach, Modernismo, Taschen (2007).
- FIGUERAS, Lourdes. *Lluís Domènech i Muntaner, Barcelona*, Ed. Sant & Cole (2007).
- Catálogo de la exposición *Gaspar Homar*, MNAC-Fundación "la Caixa" (1998).
- MAINAR, Josep. *Diccionari dels oficis del moble i de l'interiorisme*, Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència (1999).
- Catálogo de la exposición *Moble català*, Electa, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura (1994).